

Eco Reest

Oude Diepje te Marum

Activiteitenplan bij vergunningsaanvraag

Kenmerk: 240521 V2

Rapport

KANTOOR ALMERE
Landdrostdreef 124
1314 SK Almere
T 036 8200376

KANTOOR GRONINGEN
Friesestraatweg 213 A-D
9743 AD Groningen
T 0596 633355

KANTOOR HOOGEVEEN
Elbe 2
7908 HB Hoogeveen
T 0528 373982

project	Activiteitenplan bij vergunningsaanvraag Oude Diepje Marum	kenmerk 240521
---------	--	----------------

versie rapport	versienummer	datum	reden vervallen
	V3	11 november 2025	Vigerende versie

auteur	
controle en vrijgave	
paraaf	

opdrachtgever	Prolander
contactpersoon	

DISCLAIMER

Dit rapport is een activiteitenplan bij vergunningsaanvraag voor de locatie Oude Diepje te Marum, in opdracht van Prolander. Ten behoeve van de juiste interpretatie van dit rapport is het noodzakelijk te beschikken over de gehele rapportage, inclusief bijlagen. De gebruikte foto's zijn afkomstig van Eco Reest, tenzij anders vermeld.

Het rapport is ongeschikt voor toepassing in een juridische context indien de paginanummering van het rapport onjuist of onvolledig is, de bijlagen genoemd in de inhoudsopgave (deels) ontbreken en het projectnummer in het rapport en op de bijlage niet overeenkomt.

© 2025 Eco Reest BV.

Gebruik en overname van gegevens alleen toegestaan met volledige bronvermelding.

Wijze van citeren: Eco Reest 2024 Activiteitenplan bij vergunningsaanvraag Oude Diepje te Marum, kenmerk 240521, d.d. 11 november 2025.

We stellen dit rapport alleen ter beschikking aan derden in geval van schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	4
1.1	Aanleiding en doel	4
1.2	Kwaliteitsborging	4
1.3	Wettelijk kader	5
1.3.1	Overige nationaal beschermde soorten	5
1.4	Leeswijzer	5
2.	Beschrijving locatie en nabije omgeving	6
3.	Voorgenomen ingreep	10
4.	Functie van het plangebied voor beschermde soorten	12
4.1	Geschiktheid gebied voor haas	12
4.2	Staat van instandhouding haas	15
4.3	Bunzing en hermelijn	15
4.4	Staat van instandhouding bunzing	20
4.5	Staat van instandhouding hermelijn	21
5.	Mitigatieplan	21
5.1	Haas	21
5.1.1	Effect van de werkzaamheden, zonder mitigerende en compenserende maatregelen	21
5.1.2	Alternatieven in de directe omgeving	21
5.1.3	Permanente compensatie	22
5.1.4	Effect van de werkzaamheden, met mitigerende en compenserende maatregelen	22
5.2	Bunzing en hermelijn	22
5.2.1	Effect van de werkzaamheden, zonder mitigerende en compenserende maatregelen	22
5.2.2	Alternatieven in de directe omgeving	22
5.2.3	Permanente compensatie	23
5.2.4	Tijdelijke mitigatie	23
5.2.5	Effect van de werkzaamheden, met mitigerende en compenserende maatregelen	25
5.3	Zorgvuldig handelen	25
5.3.1	Uitvoeringsperiode	25
5.3.2	Zorgvuldig handelen voor haas	25
5.3.3	Zorgvuldig handelen bunzing en hermelijn	26
5.4	Ecologisch werkprotocol	26
6.	Belang en alternatief	27
6.1	Belang van het project	27
6.2	Alternatief	27
6.3	Verantwoording	27
	Geraadpleegde bronnen	28
	Bijlage 1 Regionale ligging onderzoekslocatie	29
	Bijlage 2 Natuurwetgeving	30
	Bijlage 3 tekeningen nieuwe situatie	32

1. Inleiding

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de aanleiding en het doel van het onderzoek en het wettelijk kader.

1.1 Aanleiding en doel

Prolander is voornemens het plangebied te herontwikkelen. Naar aanleiding van de voorgenomen werkzaamheden is een quickscan uitgevoerd in het gebied (Mateboer Milieutechniek BV, 25 november 2024). Hieruit bleek dat het plangebied geschikt is als onderdeel van de functionele leefomgeving van bunzing, hermelijn en haas. Omdat de afwezigheid van deze soorten lastig met zekerheid vast te stellen is, is in overleg met provincie Groningen geen soortgericht nader onderzoek gedaan, maar wordt uitgegaan van een worst-case scenario: de aanwezigheid van functioneel leefgebied van bunzing, hermelijn en haas binnen het plangebied.

Het plangebied en de directe omgeving is daarop onderzocht op geschikte elementen voor bovengenoemde soorten. Hiermee is een functiekaart voor bunzing, hermelijn en haas gemaakt.

Voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van genoemde soorten zijn beschermd middels de Omgevingswet. Dit geldt ook voor essentieel foerageergebied en essentiële migratieroutes. Omdat (essentieel) leefgebied bij de werkzaamheden wordt aangetast, is een vergunning in het kader van Omgevingswet nodig voor deze flora- en fauna activiteit met de schadelijke gevolgen.

Doel van voorliggend activiteitenplan is het beschrijven van de voorgenomen ingreep en de maatregelen die worden genomen om negatieve effecten als gevolg van de werkzaamheden te mitigeren of te compenseren.

1.2 Kwaliteitsborging

Eco Reest BV streeft naar een zo hoog mogelijk kwaliteit van onderzoek te leveren:

Eco Reest Holding BV is gecertificeerd volgens "NEN-EN-ISO 9001:2015", voor het geven van milieukundig advies in relatie tot ruimtelijke ontwikkelingen en gebouwen met inbegrip van de uitvoering van gerelateerde onderzoeksactiviteiten op het gebied van bodemonderzoek en -sanering, ecologie, asbestinventarisaties en sloopbegeleiding.

Eco Reest BV is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Als aangesloten adviesbureau zorgen we samen met de andere leden voor een betere borging van kwaliteit in de uitvoering van ecologisch onderzoek.

Naast kwaliteit is onafhankelijkheid van groot belang om onze opdrachtgever van dienst te zijn met het beste advies voor zijn vraagstuk.

Wij merken dan ook op dat er geen functionele relatie bestaat tussen opdrachtgever en Eco Reest, hetgeen betekent dat het advies van Eco Reest onafhankelijk is van de belangen van de opdrachtgever en derden.

Op het titelblad is de kwaliteitscontrole van deze rapportage weergegeven.

Conform de eisen uit onze ethische code houdt Eco Reest alle gegevens geheim, waarvan wij kennisnemen als gevolg van de uitvoering van de werkzaamheden, behoudens in geval van wettelijke verplichtingen.

Het Netwerk Groene Bureaus beschikt over vergunningen voor handelingen die nodig zijn ten behoeve van het inventariseren van beschermde soorten. Deze zijn afgegeven door de verschillende bevoegde gezagen (de provincies en het Ministerie van LNV). Eco Reest BV is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus en is gemachtigd gebruik te maken van deze vergunningen.

1.3 Wettelijk kader

1.3.1 Overige nationaal beschermde soorten

In de Omgevingswet is een lijst met nationaal beschermde soorten opgenomen, waarop ook bunzing, hermelijn en haas staan. Hierop is artikel 11.54 van het Bal van toepassing. Dit luidt als volgt:

Het is verboden:

- a) In het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in bijlage IX, onder A van het Bal (artikel 11.54, eerste lid, onder a, Bal), opzettelijk te doden of te vangen;
- b) De vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of;
- c) Vaatplanten van de soorten, genoemd in bijlage IX, onder B van het Bal (artikel 11.54, eerste lid, onder b, Bal), in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt de onderzoekslocatie besproken. In hoofdstuk 3 wordt de voorgenomen ingreep behandeld. Hoofdstuk 4 bevat een beschrijving van de functie van het onderzoeksgebied voor beschermde soorten. De voorgestelde mitigerende maatregelen worden beschreven in hoofdstuk 5. In hoofdstuk 6 wordt een belangen- en alternatievenoverweging gegeven. Afgesloten wordt met een overzicht van geraadpleegde bronnen.

2. Beschrijving locatie en nabije omgeving

Het plangebied bestaat uit drie percelen (figuur 2.1). Ten tijde van het veldbezoek op 29 april 2024 was hier (nog niet gemaaid) gras op aanwezig. Ook in 2023 was hier grasland aanwezig (BRP gewaspercelen en quickscan). De afscheiding tussen de percelen onderling wordt gevormd door een bomenrij en een sloot.

In het zuiden- en zuidwesten wordt het plangebied begrensd door percelen bos. Hier loopt een ATB-route doorheen. Ook is een kleine vijver/poel aanwezig. Aan de westzijde van het plangebied is een brede watergang aanwezig. In het zuidwesten is een fabriek aanwezig. Ten zuiden van het bos zijn enkele weiland aanwezig met daarachter de bebouwde kom van Marum.

Aan de noordzijde wordt het plangebied begrensd door een brede watergang (het Oude Diepje) en de snelweg A7. Er is een faunapassage onder de snelweg aanwezig welke uitkomt op een nat natuurgebied aan de noordzijde van de A7. Deze passage wordt mogelijk gebruikt door otters (er zijn vissschubben aan de noordkant waargenomen). Er zijn geen sporen van andere zoogdieren aangetroffen aan het begin of einde van de tunnel. De passage wordt niet aangetast bij de werkzaamheden.

Aan de oostzijde wordt het plangebied begrensd door weiland met schapen. Het weiland is kort begraaasd en er zijn enkele pollen pitrus aanwezig.

Figuur 2.1 Ligging van het plangebied.

Figuur 2.2 Indruk van het plangebied.

Figuur 2.3 Indruk van de sloot die het plangebied doorkruist.

Figuur 2.4 Indruk van de watergang en bosrand aan de westkant van het plangebied.

Figuur 2.5 Faunatunnel aan de noordkant van het terrein.

Figuur 2.6 Opgehoogde slootkant in het oosten.

Figuur 2.7 Vijver/poel in het zuidoosten van het plangebied.

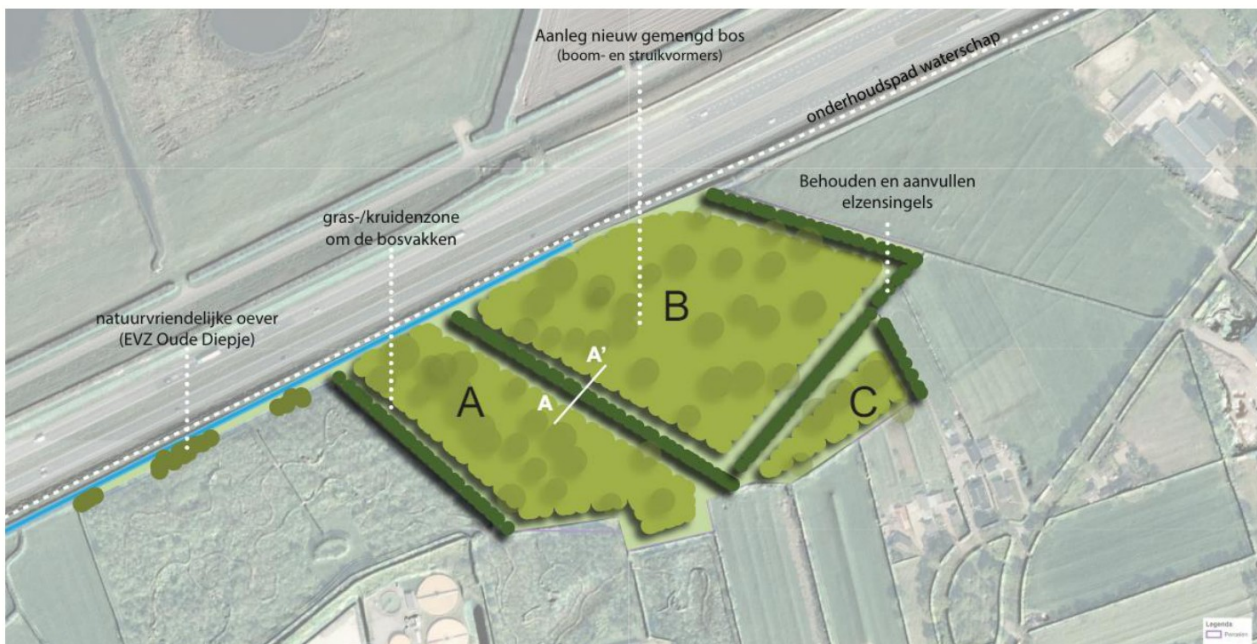
3. Voorgenomen ingreep

Prolander is voornemens de agrarische percelen binnen het plangebied om te vormen naar bos, als onderdeel van Uitvoeringsprogramma Bos en Hout 2030, van de provincie Groningen. In de programmalijn “Bos” wordt gestreefd naar vitale, gevarieerde en biodiverse bossen. De ambitie is om via de programmalijn ‘Bos’ 375 ha. nieuw bos te realiseren in 2030.

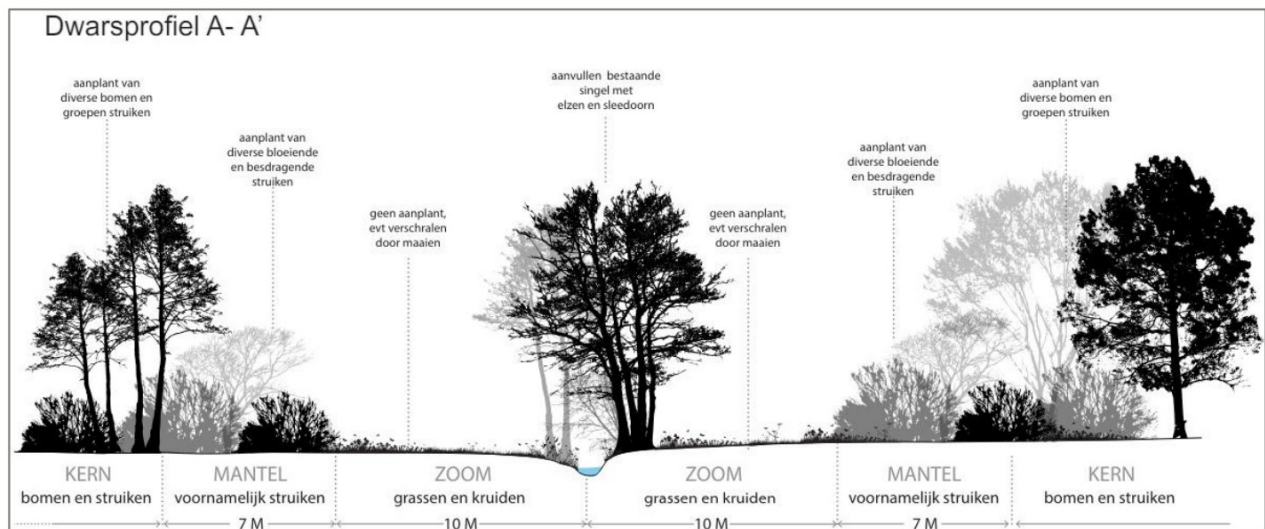
Binnen het plangebied worden bomen aangeplant. Hiervoor worden verschillende inheemse soorten gebruikt (zie figuur 3.1). Er worden hoofdzakelijk zwarte els en zachte berk geplant, maar ook zomereik, gewone es, winterlinde, boswilg, geoorde wilg, sleedoorn, gewone vogelkers en meidoorn. De huidige beplanting blijft behouden.

In figuur 3.1 staat de beoogde nieuwe situatie aangegeven. In figuur 3.2 is het dwarsprofiel van de aan te leggen open ruimte weergegeven.

De werkzaamheden staan gepland in het najaar van 2025.

Figuur 3.1 Beoogde aanplant geprojecteerd op luchtfoto (Poster bewonersavond Marum, Z.D.). Opgemerkt wordt dat de natuurvriendelijke oever zoals weergegeven in deze figuur niet wordt aangelegd bij onderhavig plan.

Figuur 3.2 Dwarsprofiel A-A' (zie figuur 3.1).

4. Functie van het plangebied voor beschermde soorten

4.1 Geschiktheid gebied voor haas

Er zijn tijdens het veldbezoek geen hazen gezien, ook zijn geen sporen van haas aangetroffen in en rondom de weilanden. Opgemerkt wordt dat het vinden van prenten in een grasveld lastig is.

Hazen leven het liefst in open gras- en akkerland, met een voorkeur voor kleinschalige landbouwgebieden met afwisselende gewassen. Bosranden, wallen, ruigtes en heggen worden vooral in de winter als rustplaats gekozen (Lange et al, 2003). Het plangebied is gezien de aanwezige graslanden en nabijheid van bos en houtwal jaarrond geschikt voor hazen. Op de percelen in het plangebied is door de aanwezigheid van het grasland geschikt foerageergebied aanwezig en voldoende de dekking voor een verblijfplaats (leger). De bosranden en houtwallen zullen vooral in de winter een belangrijke aanvulling vormen als rust- en foerageerplek.

Hazen zijn doorgaans solitaire dieren, die geen territorium verdedigen. Hun leefgebied is in Nederland gemiddeld 26-38 ha groot en in Engeland soms tot 300 hectare. De dichtheden zijn afhankelijk van de plaats en het seizoen en gaan van enkele tot bijna 150 individuen/km². De literatuurwaarden met betrekking tot dichtheden van hazen lopen sterk uiteen, in zowel matig als geschikt habitat. De exacte dichtheden in optimaal habitat in Nederland zijn onbekend en zullen waarschijnlijk wisselen tussen de gebieden. Ter Harmsel et al. (2022) gebruiken een referentiedichtheid met een ondergrens van 15 hazen per km² en een bovengrens van 40 dieren per km² om de populatie in Nederland te berekenen.

Het geschikte leefgebied binnen het plangebied is circa zes hectare. Wanneer bovengenoemde dichtheden worden gebruikt betekent dat dat het plangebied draagkracht heeft voor 0,9 tot 2,4 hazen. Een levensvatbare populatie bestaat uit minimaal 300 dieren bij geïsoleerde populaties. Bij uitwisseling met individuen van aangrenzende populaties kan dit aantal lager zijn. Bij meer versnipperde populaties is een grotere dichtheid nodig (Provincie Utrecht, 2024). De hazen binnen het plangebied zullen dan ook onderdeel zijn van een grotere populatie.

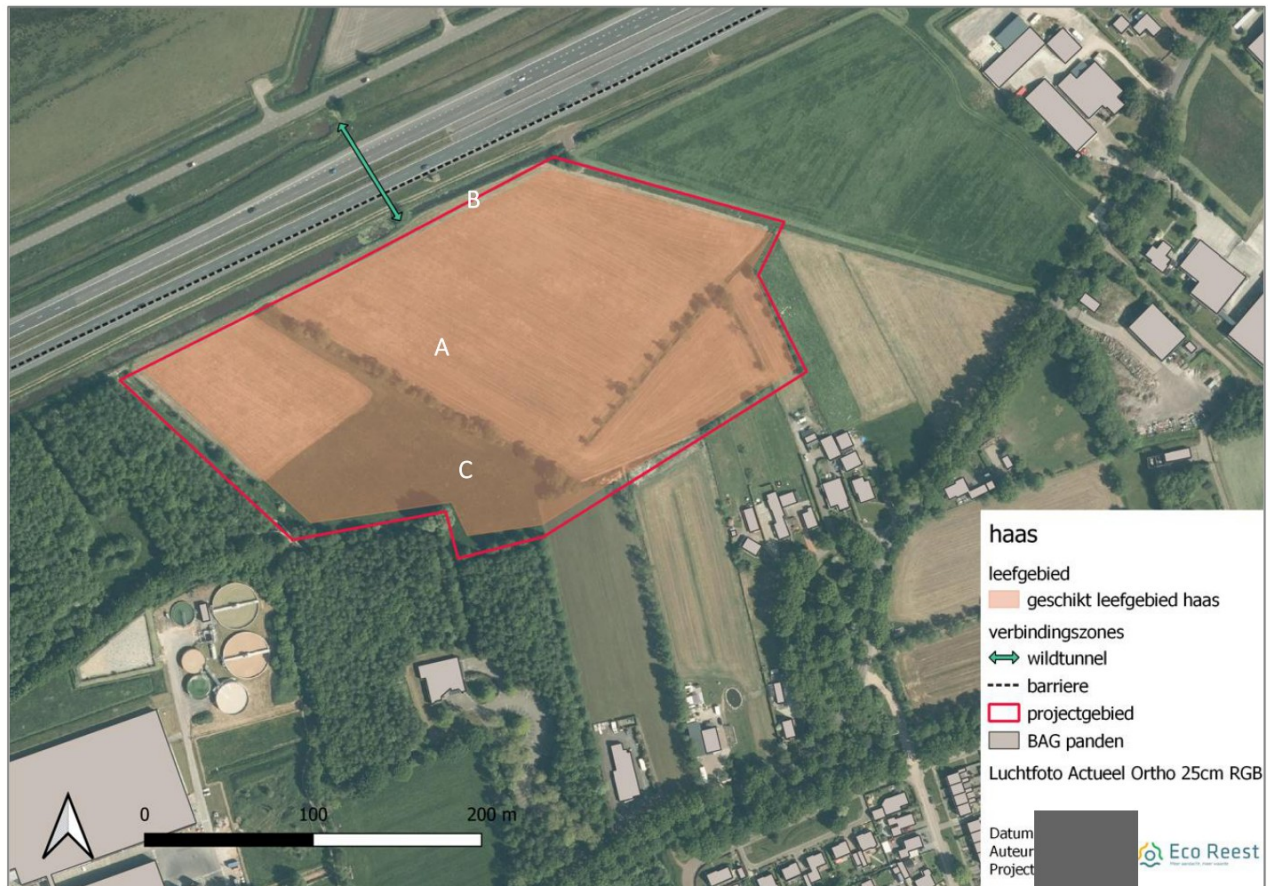
Een verbinding met groter leefgebied in de omgeving loopt via het bosgebied aan de westzijde. Hoewel dit niet optimaal geschikt is, kan het bos wel onderdeel uitmaken van het leefgebied van haas.

Het leefgebied ten noorden van het plangebied is slecht bereikbaar doordat de snelweg A7 de route naar het noorden blokkeert. Er is wel een wildtunnel aanwezig. Hier zijn echter geen sporen van haas gevonden.

Het grasveld aan de oostzijde van het plangebied is op het moment van het veldbezoek ongeschikt voor haas omdat het erg kort begraasd was en daardoor schuilmogelijkheden ontbreken. In tijden dat het perceel niet begraasd wordt en het gras hoger staat is het wel geschikt.

In de bebouwde kom, zuidelijk van het plangebied, wordt haas niet verwacht.

In figuur 4.1 is de functie van het plangebied voor haas weergegeven. Figuur 4.2 geeft het plangebied in de ruime omgeving weer.

Figuur 4.1 Geschikt leefgebied haas binnen plangebied (oranje). De letters A tot en met C geven aan waar de foto's in figuur 4.1A tot en met 4.1C zijn genomen.

Links: figuur 4.1A Grasland binnen plangebied; rechts: figuur 4.1B Grasland langs noordzijde plangebied (links van watergang) met daarnaast het Oude Diepje en de snelweg de A7 (links).

Figuur 4.1C Grasland zuidoostzijde plangebied.

Figuur 4.2. Geschikt leefgebied haas (blauw) in ruime omgeving van plangebied (rood omlijnd).

4.2 Staat van instandhouding haas

Landelijk

De haas is een soort met een grote verspreiding in Nederland. Ondanks het feit dat de haas algemeen voorkomt, zijn er toch zorgen (Provincie Utrecht, 2024). De haas staat sinds 3 november 2020 als 'gevoelig' gekenmerkt op de Nederlandse Rode Lijst van Zoogdieren. Soorten komen voor die status in aanmerking wanneer zij in verspreiding of aantal sinds 1950 sterk (50 – 75%) of zeer sterk (75-100%) zijn afgenomen. Sinds 1950 is de populatiegrootte van de haas met 61% sterk afgenomen (Dekker & Norren, 2021).

In 2022 is de staat van instandhouding van haas beoordeeld door Wageningen Research. In tabel 4.1 zijn de resultaten van de beoordeling van de parameters voor haas weergegeven. Uit het onderzoek blijkt dat haas conform de criteria van de Habitatrichtlijn in een zeer ongunstige staat van instandhouding verkeert. De langjarige trend laat een jaarlijkse afname in de populatieomvang zien van gemiddeld 1,2% voor de hazenpopulatie (ter Harmsel et al, 2022).

Tabel 4.1. Resultaat totaalbeoordeling staat van instandhouding haas (ter Harmsel et al, 2022).

Parameter	Haas
Verspreidingsgebied	Gunstig
Populatie	Zeer ongunstig
Leefgebied	Gunstig
Toekomstperspectief	Onbekend
Totaalbeoordeling	Zeer ongunstig

Lokaal

Recente waarnemingen binnen en in de directe omgeving van de onderzochte locaties zijn lastig te vinden. De Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) telt 28 waarnemingen in de omgeving van het plangebied binnen een afstand van circa één kilometer in de afgelopen tien jaar. Het grootste deel van deze waarnemingen is gedaan ten noorden van de A7.

Er zijn geen gegevens over de staat van instandhouding van haas binnen de provincie Groningen. Naar verwachting volgt dit het landelijke beeld.

4.3 Bunzing en hermelijn

In overleg met de provincie Groningen (■■■■■, 18 april 2024) is ervoor gekozen om geen verdiepend onderzoek naar het voorkomen van bunzing en hermelijn. In plaats daarvan is een habitatbeoordeling uitgevoerd, conform het Kennisdocument kleine marterachtigen (BIJ12, 2024). Hierbij zijn de onderdelen voedsel, verbindingen en verblijfplaatsen in beeld gebracht. Deze zijn weergegeven in figuur 4.3.

Potentie verblijfplaatsen bunzing en hermelijn

Kleine marterachtigen zoals bunzing en hermelijn hebben geen vast rust- en schuilplaatsen. Ze wisselen om de paar dagen van schuilplek om ontdekking door vijanden te voorkomen. Kleine marterachtigen hebben in hun leefgebied veel verschillende rust en verblijfplaatsen nodig. Dit zijn droge en beschutte plekken met een smalle ingang waardoor ze zelf maar net naar binnen kunnen (Van Uchelen, 2021).

Binnen het plangebied zijn op verschillende locaties geschikte verblijfplaatsen voor bunzing en hermelijn aanwezig. Er zijn geschikte holtes langs de oevers aangetroffen. Daarnaast is een rommelhoekje aanwezig lang noordkant met onder andere een stukje aarden pijp (zie figuur 4.3B). In de houtwal die van noordwest naar zuidoost loopt zijn veel bomen aanwezig met een geschikte holte ter hoogte van het maaiveld waar een verblijfplaats en mogelijk ook nesten van kleine marterachtigen kunnen worden verwacht (zie figuur 4.3C).

Foerageerlocaties bunzing en hermelijn

Binnen het plangebied vormen met name de randen rond het plangebied en de houtwallen en greppels tussen de percelen geschikt foerageergebied voor bunzing en hermelijn. Rondom het plangebied (met name langs de randen) zijn oevers, houtwallen, bosranden en greppels aanwezig waar sporen van woelmuizen en ratten en mollen zijn aangetroffen (zie figuur 4.3D). In de greppels en sloten is geschikt leefgebied voor amfibieën, hier zijn tijdens veldbezoek een aantal bruine kikkers waargenomen. Deze zijn hiermee geschikt foerageergebied voor bunzing.

Opgemerkt wordt dat geen sporen van konijn zijn gevonden. Dit is een belangrijke voedselbron van hermelijn. Deze soort eet echter ook andere prooidieren zoals woelmuizen, ratten en vogels.

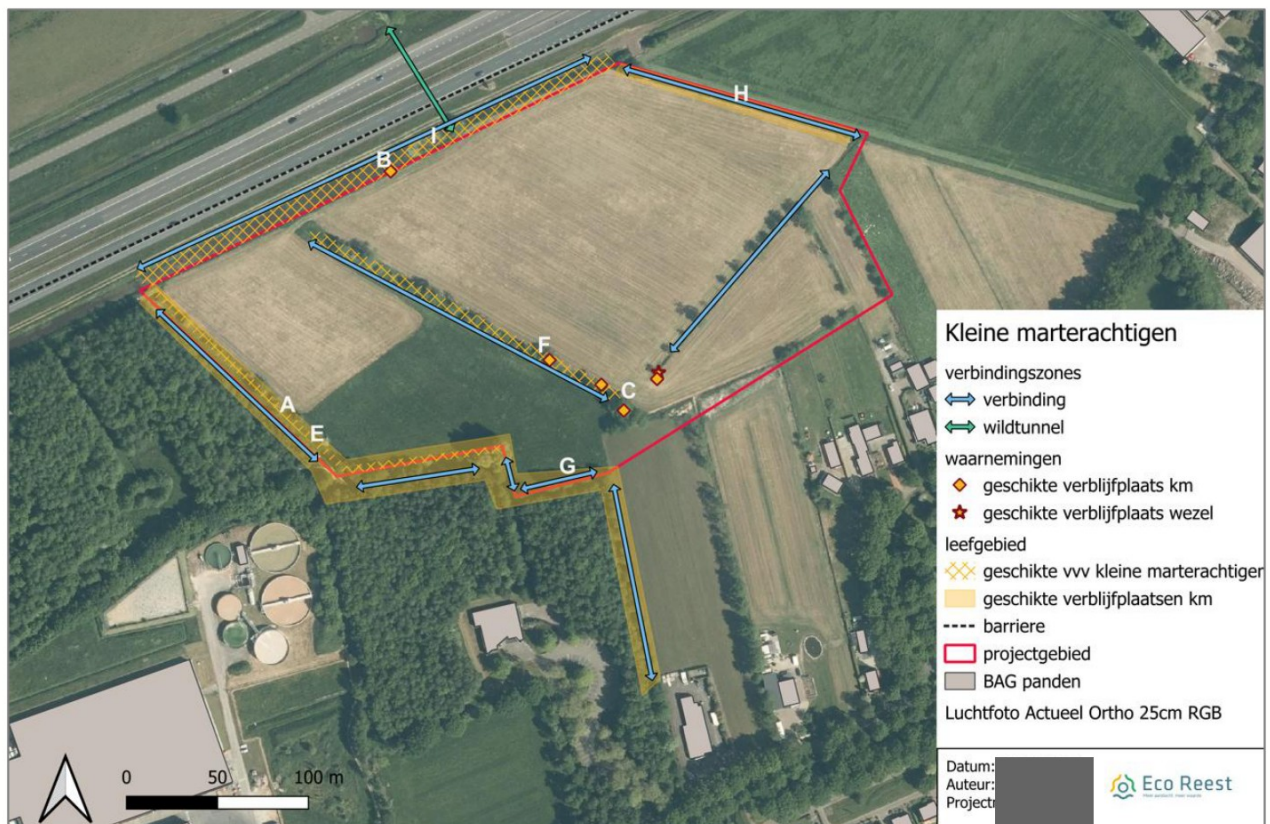
Verbindingszones voor bunzing en hermelijn

De aanwezige verbindingen voor bunzing en hermelijn bestaan uit de bosranden in het zuiden en westen en de oevers en greppels rondom en in het gehele gebied. In het westen en noorden loopt een bredere watergang, de oevers, de watergang zelf en de vegetatie langs de oevers zijn geschikt voor kleine marterachtigen om te verplaatsen (zie bijvoorbeeld figuur 4.3A en 4.3H). In het oosten en zuidoosten zijn de watergangen smaller, maar wel voorzien van hoge vegetatie (zie figuur 4.3F). Daarmee zijn deze met name in zomer en voorjaar geschikt voor kleine marterachtigen om zich langs te verplaatsen.

De bosranden en greppels langs de randen sluiten aan op lijnvormige verbindingen met de directe omgeving, waardoor het gebied goed aansluit op omliggend leefgebied. In het zuiden ligt het plangebied vrij dicht bij de bebouwde kom van Marum. Hier is minder tot geen geschikt leefgebied voor kleine marterachtigen aanwezig. De wildtunnel onder de A7 zorgt voor verbinding van het plangebied met het natte natuurgebied aan de overzijde van de A7, waar veel geschikt leefgebied voor kleine marterachtigen aanwezig is. Opgemerkt wordt dat aan beide zijden van de wildtunnel geen sporen van kleine marterachtigen aanwezig waren tijdens het veldbezoek. Deze zijn echter lastig te zien.

Omgeving

Figuur 4.4 geeft de geschiktheid van het plangebied voor bunzing en hermelijn in de ruime omgeving weer. Hierop is te zien dat direct ten oosten en zuidoosten van het plangebied geschikt leefgebied aanwezig is. Verder naar het zuiden en westen ligt bebouwd gebied, wat minder geschikt is. Aan de overzijde van de A7 ligt veel geschikt leefgebied, met name langs de slootkanten en op locaties waar houtwallen aanwezig zijn. De A7 vormt een barrière tussen het plangebied en het noordelijker gelegen leefgebied, maar dit kan bereikt worden via de aanwezige wildtunnel.

Figuur 4.3 Geschikt leefgebied bunzing en hermelijn (gearceerde delen, zowel geschikt als foerageergebied, verbinding zones en met potentiële verblijfplaatsen) binnen het plangebied (rood omlijnd). De letters A tot en met I verwijzen naar de locaties waar foto's 4.3A tot en met 4.3I zijn genomen.

Links: 4.3A Oevers lang westkant met geschikte verbinding en verblijfplaatsen; rechts: 4.3B Rommelhoekje met aarden pijp in het noorden langs het water.

Link: 4.3C Boom met holte in de houtwal in het midden; Rechts: 4.3D Holte woelmuis in bosrand in zuidkant.

Figuur 4.3E Oever met sporen langs westkant, het betreft hier sporen van rat.

Figuur 4.3F Ruigte langs slootkant naast de houtwal tussen de percelen binnen het plangebied.

Links: 4.3G Ruigte langs een vijver in het zuidoosten van plangebied; rechts: 4.3H Opgehoogde slootkanten in het oosten

Figuur 4.3I Sporen van rat in oever Oude Diepje.

Figuur 4.4 Geschikt leefgebied bunzing en hermelijn (oranje gearceerd) in ruime omgeving van het plangebied.

4.4 Staat van instandhouding bunzing

Landelijk

Hoewel er in Nederland geen gegevens zijn over de precieze bunzingstand, lijkt de soort zich redelijk te kunnen handhaven (Zoogdierverseniging.nl, ZD). Bunzing komt verspreid over het vasteland van Nederland voor, met meer waarnemingen in de waterrijke gebieden (BIJ12, 2024). Hoewel er geen verandering in verspreiding in Nederland is te zien, vertoont het aantal waargenomen bunzingen in het NEM-meetnet Dagactieve Zoogdieren over de periode 1997-2013 een negatieve tendens. Deze is echter te onzeker om conclusies aan te verbinden. Daarnaast vond er in 2014 een onverwachte piek plaats in het aantal waarnemingen, vermoedelijk door het enorme voedselaanbod vanwege het uitzonderlijk goede muizenjaar. Dit is in lijn met de onzekere neerwaartse populatieontwikkeling van de bunzing die in de meeste Europese landen gemeld wordt (Stichtingkleinezogdieren.nl, Z.D.). Bunzing staat op de Rode Lijst vermeld als “kwetsbaar”.

Lokaal

Er is in de afgelopen tien jaar één waarneming van bunzing bekend in de NDFF, in een straal van één kilometer van het plangebied. Dit is wellicht te verklaren doordat bunzing een lastig waar te nemen soort is. In de ruimere omgeving (een straal van circa tien kilometer) zijn 65 waarnemingen bekend in de afgelopen tien jaar. Dit betreft grotendeels waarnemingen langs de A7 (vermoedelijk verkeersslachtoffers), maar ook verscheidene waarnemingen in de bossen bij Bakkeveen en rond Azc Drachten op circa negen kilometer van het plangebied.

Er zijn geen gegevens over de staat van instandhouding van bunzing binnen de provincie Groningen. Naar verwachting volgt dit het landelijke beeld.

4.5 Staat van instandhouding hermelijn

Landelijk

Hermelijn komt voor op het vasteland en Texel. Er is duidelijk sprake is van een afname of zelfs het verdwijnen van waarnemingen in bepaalde regio's op het vasteland. Waarnemingen van de hermelijn met name zijn gemaakt in waterrijke gebieden (BIJ12.nl). De soort is op de Rode Lijst opgenomen als "kwetsbaar". Over de staat van instandhouding op landelijk niveau is onvoldoende informatie bekend. Het lijkt slecht te gaan met de wezel in Nederland, en er wordt een afname vermoed. Dit wordt ook in andere landen in Noordwest-Europa geconstateerd. De oorzaak is moeilijk te duiden. De nivellering van het landschap door landbouwintensivering, verstedelijking en drukke verkeerswegen leiden vermoedelijk tot isolatie, verzwakking en plaatselijk verdwijnen van populaties (Stichtingkleinemarters.nl, Z.D).

Lokaal

Er zijn in de afgelopen tien jaar geen waarnemingen van hermelijn bekend in de NDFF, in een straal van één kilometer van het plangebied. Dit is wellicht te verklaren doordat hermelijn een lastig waar te nemen soort is. In de ruimere omgeving (een straal van circa tien kilometer) zijn ook slechts vier waarnemingen bekend in de afgelopen tien jaar.

Er zijn geen gegevens over de staat van instandhouding van hermelijn binnen de provincie Groningen. Naar verwachting volgt dit het landelijke beeld.

5. Mitigatieplan

In dit hoofdstuk zijn de maatregelen uitgewerkt om de effecten op (verblijfplaatsen van) beschermde diersoorten zo goed mogelijk te mitigeren of te compenseren. Dit hoofdstuk vormt de basis voor het ecologisch uitvoeringsplan.

5.1 Haas

5.1.1 *Effect van de werkzaamheden, zonder mitigerende en compenserende maatregelen*

Door het beplanten van de agrarische percelen met bos, wordt met name foerageergebied van haas weggenomen.

In de nieuwe situatie komt ook geschikt, maar andersoortige foerageergebied beschikbaar. Dit zal met name geschikt zijn in de winterperiode, wanneer hazen ook bast en twijgen eten. Er worden ook kruidenrijke delen gerealiseerd zonder dichte en hoge begroeiing, welke als geschikt foerageergebied dienen. De totale omvang en kwaliteit van het foerageergebied zal echter afnemen.

In de te beplanten percelen zijn ook verblijfplaatsen (legers) van haas te verwachten. Bij het aanplanten van bosvakken komt meer dekking beschikbaar in de bosranden.

5.1.2 *Alternatieven in de directe omgeving*

In de omgeving is een zeer ruim aanbod van alternatief leefgebied voor haas aanwezig. De omgeving bestaat hoofdzakelijk uit agrarische graslanden/percelen met houtwallen en bosjes. Het plangebied is relatief sterk ingesloten door de A7 aan de noordzijde en de bebouwde kom van Marum aan de zuidzijde, terwijl veel velden in de omgeving betere verbinding hebben met minder verstorende factoren. Er zijn zodoende voldoende alternatieve leefgebieden aanwezig in de omgeving voor haas. De eventueel binnen het plangebied aanwezige hazen kunnen de alternatieve locaties bereiken via de faunapassage onder de A7 en door de velden ten oosten en ten westen van het plangebied.

5.1.3 *Permanente compensatie*

Op de plantekening is te zien dat gras- / kruidenzones om de bosbosvakken voorzien zijn. Er komt een mantel-zoom vegetatie. Hierdoor wordt kwalitatief beter leefgebied voor haas gerealiseerd dan in de huidige situatie. De strook gras- / kruidenzone wordt minimaal tien meter breed. Hierdoor kan eventueel een pad van een meter breed gemaaid worden.

De bosranden en houtwallen in en rond het plangebied zullen vooral in de winter een belangrijke aanvulling vormen als rust- en foerageerplek. Geadviseerd wordt om deze zo min mogelijk aan te tasten en (ook tijdens de aanlegfase) zo veel mogelijk bereikbaar en beschikbaar voor haas te houden.

Verstoring door honden wordt voorkomen door geen loslopende honden toe te staan in het nieuw ontwikkelde gebied.

5.1.4 *Effect van de werkzaamheden, met mitigerende en compenserende maatregelen*

Gedurende de werkzaamheden wordt rekening gehouden met potentiële aanwezigheid van haas en wordt gewaarborgd dat eventueel aanwezige hazen voldoende vluchtmogelijkheden krijgen. In de nieuwe situatie wordt leefgebied voor haas verbeterd. Daarom is het aannemelijk dat er geen sprake is van het aantasten van de functionaliteit van het leefgebied van haas als gevolg van de werkzaamheden. Bovendien blijven in de omgeving voldoende alternatieven voorhanden. Op die wijze wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

5.2 **Bunzing en hermelijn**

5.2.1 *Effect van de werkzaamheden, zonder mitigerende en compenserende maatregelen*

Locaties met geschikte verblijfplaatsen, foerageergebieden en verbindingzones voor bunzing en hermelijn liggen vooral aan de randen van het plangebied. Deze blijven grotendeels intact.

Foerageergebied

Bij de houtwallen, greppels en de bosranden in het plangebied is nu geschikt foerageergebied voor zowel bunzing als hermelijn, doordat er geschikt leefgebied voor woelmuizen, ratten, amfibieën en mollen aanwezig is.

Dit soort stroken zullen minder geschikt als foerageergebied worden zonder aanvullende maatregelen.

Verblijfplaatsen

Het plangebied heeft geschikte verblijfplaatsen voor bunzing en hermelijn op verschillende locaties, zoals langs de oevers, in rommelhoekjes en in de houtwallen.

Door de aanplant van gemengd bos en een mantel-zoom overgang met dichte ondergroei, wordt meer geschikt leefgebied voor verblijfplaatsen gemaakt binnen het plangebied voor bunzing en hermelijn.

Verbindingen

Verbindingen met naastgelegen gebieden lopen via de slootkanten en randen van bosschages. Verbindingen met de omgeving worden niet aangetast maar juist versterkt.

5.2.2 *Alternatieven in de directe omgeving*

In de omgeving is een zeer ruim aanbod van alternatief leefgebied voor bunzing en hermelijn aanwezig. De omgeving bestaat hoofdzakelijk uit agrarische graslanden/percelen met greppels, houtwallen en bosjes. Het plangebied is relatief sterk ingesloten door de A7 aan de noordzijde en de bebouwde kom van Marum aan de zuidzijde, terwijl veel velden in de omgeving betere verbinding hebben met minder versturende factoren. Er zijn zodoende voldoende alternatieve leefgebieden aanwezig in de omgeving voor haas. De eventueel binnen het plangebied aanwezige kleine

marterachtigen kunnen de alternatieve locaties bereiken via de faunapassage onder de A7 en door de velden ten oosten en ten westen van het plangebied.

5.2.3 *Permanente compensatie*

Er zal met name worden gejaagd bij de houtwallen en greppels. Deze blijven behouden. De geschiktheid van dit soort stroken kan behouden blijven of versterkt worden door afstand te houden tussen de plantvakken en te zorgen voor een mantel-zoomvegetatie. Een geleidelijke overgang van bomen, naar struiken en ruigte trekt prooidieren aan. Bovendien biedt de struik- en kruidlaag dekking en daarmee een goede migratieroute.

Maatregelen om geschikte bosranden (voor kleine marterachtigen) te ontwikkelen (van Uchelen, 2021):

- ✂ Laat bosranden niet begrazen;
- ✂ Plaats raster tien meter uit de rand (om opslag in de rand te stimuleren);
- ✂ Laat zoveel mogelijk hout achter in de bosrand.

Daarnaast wordt extra voedsel en dekking gerealiseerd door braakranden (of akkerranden) met kruiden aan te leggen langs perceelsgrenzen, paden en greppels.

Deze worden extensief beheerd (nooit meer dan 50% maaien). Ook wordt extra voedsel (muizen) gelokt door waar mogelijk slootbagger, riet, maaisel, takken en hout achter te laten in hopen of richels in de randen van het terrein.

In de noordwestzijde is een rommelhoekje aanwezig met een stuk aardenpijp. Geadviseerd wordt deze indien mogelijk intact te laten.

Indien in de nieuwe situatie sprake is van een onderhoudspad voor het Waterschap langs het Oude Diepje, wordt geadviseerd wordt naast dit pad nog een kruidenrijke strook aan te leggen, zodat er ook aan deze zijde sprake is van een geleidelijke overgang tussen het pad en de houtwal. Hiermee wordt gezorgd dat er ook bij regelmatig maaien van het schouwpad een strook met hoger opgaande begroeiing aanwezig blijft voor voldoende dekking. Zo blijft ook de noordwestelijke rand geschikt om te foerageren en te migreren.

Verstoring door honden wordt voorkomen door geen loslopende honden toe te staan in het nieuw ontwikkelde gebied.

5.2.4 *Tijdelijke mitigatie*

Bij de aanplant zijn de nieuwe bomen jong (stekjes van circa een meter hoog), waardoor het meerdere jaren duurt voordat er een voor bunzing en hermelijn geschikt leefgebied is gerealiseerd. Daarom wordt vooraf alvast (tijdelijke) mitigatie gerealiseerd door op plekken waar geen werkzaamheden plaatsvinden marterhopen (als potentiële verblijfplaats) en takkenrillen (leefgebied voor prooidieren) aan te leggen. Voor de takkenrillen zijn locaties gekozen welke in de huidige situatie al een verbinding met het omliggende gebied hebben. Hierdoor kan de huidige verbinding versterkt worden. De takkenrillen zorgen ook voor extra dekking. De locaties van de takkenrillen en marterhopen zijn weergegeven in figuur 5.1.

Marterhopen kunnen bestaan uit takkenhopen (zie figuur 5.2). Deze worden bij voorkeur op de volgende manier gemaakt (BIJ12, 2024):

- ✂ Grond voor een takkenhoop moet eerst losgemaakt worden. Hierop volgt een fundering van zand, grind of zeer fijn vertakkingsmateriaal, maar bij voorkeur gebouwd met lokaal materiaal. De fundering moet iets boven het maaiveld liggen (want deze moet droog blijven);
- ✂ Met minimaal zes boomstammen van één meter lang en een diameter van 15-20 cm wordt een nestkamer gebouwd. Dit gebeurt door twee stammen tegenover elkaar op de grond te leggen en daar de andere twee stammen overeen te leggen als een dak. De ruimte die daartussen ontstaat wordt opgevuld met droog hooi of vergelijkbaar materiaal;

- De nestkamer moet minimaal twee ingangen hebben. De nestkamer moet droog blijven en beschermd zijn tegen weersinvloeden. Na het bouwen van deze nestkamer wordt er grof en fijn snoeimateriaal overheen gelegd. Openingen in de takkenhoop mogen maximaal acht cm groot zijn;
- Het wordt aangenomen dat een takkenhoop ongeveer vijf jaar lang functioneel blijft. Daarom moet de takkenhoop elke vijf jaar aangevuld worden met nieuw materiaal. Daarnaast moet de takkenhoop minimaal drie meter lang, twee meter breed en één meter hoog zijn.

Voorwaarde voor succesvolle toepassing is dat de locaties vrij toegankelijk zijn en blijven voor de soorten waarvoor de voorzieningen aangelegd worden. Dit betekent dat er geen fysieke barrières in de vorm van hekken of rasters om het plangebied geplaatst kunnen worden. Ook vormt de faunatunnel onder de A7 een potentiële verbinding met geschikt gebied voor bunzing en hermelijn aan de noordzijde van het plangebied. Daarom is het van belang deze faunatunnel gedurende en na de werkzaamheden bereikbaar en toegankelijk te houden.

Figuur 5.1 Locaties marterhopen (oranje cirkels) en takkenrillen (oranje onderbroken lijnen).

Figuur 5.2 Takkenhoop voor marterachtigen.

5.2.5 Effect van de werkzaamheden, met mitigerende en compenserende maatregelen

Gedurende de werkzaamheden wordt rekening gehouden met potentiële aanwezigheid van bunzing en hermelijn en wordt gewaarborgd dat eventueel aanwezige kleine marterachtigen voldoende vluchtmogelijkheden houden. In de nieuwe situatie wordt leefgebied voor kleine marterachtigen verbeterd. Daarom is het aannemelijk dat er geen sprake is van het aantasten van de functionaliteit van het leefgebied van bunzing en hermelijn als gevolg van de werkzaamheden. Bovendien blijven in de omgeving voldoende alternatieven voorhanden. Op die wijze wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

5.3 Zorgvuldig handelen

5.3.1 Uitvoeringsperiode

In tabel 5.1 zijn voor de betreffende soorten(groepen) de kwetsbare periodes opgenomen.

Tabel 5.1 Kwetsbare periodes betreffende soorten

	Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Haas (aanwezigheid net geboren hazen)												
Bunzing												
Hermelijn												
Algemene broedvogels												
	Werkzaamheden niet uitvoeren, tenzij het werkgebied buiten deze periode natuurvrij is gemaakt.											
	Kwetsbare winterperiode bunzing en hermelijn. Alleen uitvoer indien niet in nazomer gewerkt kan worden											
	Voorkeursperiode voor uitvoeren van de werkzaamheden.											

Alle werkzaamheden worden zoveel mogelijk uitgevoerd buiten de voor de betreffende soort kwetsbare periode. De beste periode om werkzaamheden uit te voeren is oktober. Als dat niet mogelijk is, kan gedurende de winterperiode gewerkt worden. Dit is een kwetsbare periode voor kleine marterachtigen, maar de effecten van werkzaamheden zijn niet zo intens als in de voortplantingsperiode (BIJ12, 2024).

5.3.2 Zorgvuldig handelen voor haas

De start van de werkzaamheden staat gepland in het najaar van 2025. Het gaat dan om het graven van plantgaten, met een graafmachine, en het één voor één planten van de bomen. Voor de plant wordt geen zwaar materieel ingezet.

De aanwezigheid van net geboren hazen is mogelijk van januari tot en met september. Hazen kunnen meerdere malen per jaar jongen krijgen. De genoemde perioden kunnen eerder of later beginnen of eindigen, afhankelijk van de weersomstandigheden voorafgaand aan de voortplantingsperiode (provincie Utrecht, 2024). Conform het toetsingskader haas (provincie Utrecht, 2024) wordt door een ecooloog met specialisatie op het gebied van hazen kan aangeven of de aanwezigheid van jonge hazen kan worden uitgesloten. Met behulp van warmtebeeld drones zijn bijvoorbeeld jonge hazen goed op te sporen.

Het werk wordt zo veel mogelijk in één richting uitgevoerd, zodat haas de kans krijgt te vluchten naar geschikt gebied in de omgeving.

Daarnaast worden de werkzaamheden voor zonsondergang, maar niet later dan 19:00 afgerond en wordt geen (extra) werkverlichting geplaatst.

5.3.3 *Zorgvuldig handelen bunzing en hermelijn*

De werkzaamheden worden uitgevoerd buiten de kwetsbare periodes voor bunzing en hermelijn, deze loopt globaal van maart tot en met augustus. De werkzaamheden starten in het najaar van 2025. Er wordt steeds één kant op gewerkt waardoor dieren de kans hebben om te vluchten. Hierbij wordt in de richting naar het oosten of westen gewerkt, zodat dieren niet de richting van bebouwd gebied of de weg op gedreven worden. Daarnaast wordt geen materieel in de watergangen geplaatst.

5.4 Ecologisch werkprotocol

Alle mitigerende maatregelen worden in een ecologisch werkprotocol uitgewerkt. Hierin worden tevens eventueel aanvullende voorwaarden van bevoegd gezag opgenomen.

In het werkprotocol wordt ecologische begeleiding van de werkzaamheden voorgeschreven waarbij een ecooloog op het werk is op de volgende kritische momenten:

- Start werkzaamheden natuurvrij maken;
- Oplevering natuurvrij maken;
- Start werkzaamheden natuurinclusieve werkzaamheden;
- Oplevering natuurinclusieve maatregelen.

Alle betrokken partijen, met name ook de uitvoerenden op de bouw- of projectlocatie, dienen voorafgaand aan de start van de werkzaamheden van het werkprotocol op de hoogte gesteld te worden.

De begeleidende ecooloog houdt een logboek bij van alle relevante werkzaamheden en controles.

6. Belang en alternatief

6.1 Belang van het project

Het plan is onderdeel van het Uitvoeringsprogramma Bos en Hout 2030, van de provincie Groningen. Deze heeft als doel de biodiversiteit en klimaatbestendigheid in de provincie Groningen te vergroten. De provincie wil dit bereiken door een groei van bos en houtige opstanden van gemiddeld een procent per jaar. Dat komt neer op een jaarlijkse aanwas van ruwweg 75 hectare.

In de programmalijn “Bos” wordt gestreefd naar vitale, gevarieerde en biodiverse bossen. In Groningen ligt in totaal ca. 7100 hectare bestaand bosareaal in allerlei varianten, zoals de kleibossen met veelal Es en de bossen met Eik in Westerwolde. Het overgrote deel van het bestaande bos heeft een multifunctionele- of natuurfunctie. De ambitie is om via de programmalijn ‘Bos’ 375 ha. nieuw bos te realiseren in 2030 (provincie Groningen, 2021).

Bos is het meest complexe ecosysteem dat er is en het neemt in waarde toe -ook qua CO₂ invang- naarmate het ouder wordt. De provincie wil dan ook alleen daar bos planten, waar het duurzaam in stand kan worden gehouden. Om die reden worden geen bossen bevorderd waar houtproductie en/of een korte omloop het hoofddoel is. Als er al houtoogst aan de orde is, dan is dat bij voorkeur een bijproduct van multifunctionele bossen.

Nieuwe bossen en groene verbindingen trekken recreanten aan, wat Groningen aantrekkelijker maakt voor fietsers en wandelaars en op die manier bijdraagt aan lokaal toerisme. Bovendien dragen bomen bij aan het zuiveren van lucht (bijvoorbeeld afvang van fijnstof), klimaatmitigatie (reductie van hittestress in de bebouwde omgeving), buffering en zuivering van water en een gezond bodemleven. Meer bos en beplantingen (en klimaatslim beheer van bestaande bossen) houden voorts meer CO₂ vast en dragen op die manier bij aan de doelen uit de Klimaatagenda. Hiermee broeikasgassen dient het project een ‘dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor milieu wezenlijk gunstige effecten’.

6.2 Alternatief

Alternatieve locatie

De locaties voor bos en hout zijn bepaald op basis van de kansenkaart van de Provincie Groningen. Het plangebied vormt een stapsteen om al bestaande bossen met elkaar te verbinden en zo de natuur te versterken ([Uitvoeringsprogramma Bos en Hout - Provincie Groningen, Z.D.](#)).

Nul alternatief

Het niet aanplanten van bos is geen bevredigend alternatief, omdat dan de provinciale ambitie om biodiversiteit en klimaatbestendigheid in de provincie niet wordt gehaald, of wordt bemoeilijkt.

Alternatieve werkwijze

Bij de gekozen werkwijze is rekening gehouden met aanwezige beschermde soorten, door de werkzaamheden buiten de kwetsbare periodes te plannen en in de nieuwe situatie geschikt leefgebied te maken.

6.3 Verantwoording

De initiatiefnemer of opdrachtgever is verantwoordelijk voor het gebruik van de rapportage. Eco Reest aanvaardt dan ook geen aansprakelijkheid voor de inhoud, interpretaties of conclusies, indien gebruik wordt gemaakt van deelaspecten van deze rapportage, zonder verwijzing naar de volledige rapportage. Bovendien aanvaardt Eco Reest geen aansprakelijkheid voor kosten en vertraging die optreden als gevolg van het voorkomen van beschermde flora en fauna.

Geraadpleegde bronnen

Literatuur / documenten

BIJ12 (2023). Kennisdocument Kleine marterachtigen. Versie 1.0, januari 2024.

Broekhuizen, S., Spoelstra, K., Thissen, J.B.M., Canters, K.J. & Buys, J.C. (2016). *Atlas van de Nederlandse zoogdieren*. – Natuur van Nederland 12. Naturalis Biodiversity Center & EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden. Leiden

Dekker J. & E. van Norren, 2021. Achteruitgang van haas en konijn sinds 1950. Oorzaken en beschermingsmogelijkheden. Rapport 2020.24. Zoogdierverseniging, Nijmegen.

Harmsel, ter, R. R.J. Bijlsma, E. van der Grift, N. Villing, M. van Eupen, L. Biersteker en S. Los (2022). Staat van instandhouding haas en konijn. Wageningen Environmental Research. Wageningen, maart 2022.

Lange, R., Twisk, P., Van Winden, A. & Van Diepenbeek, A. (2003). Zoogdieren van West-Europa. 2e Utrecht, KNNV Uitgeverij.

Mateboer Milieutechniek BV (2023). Quicksan Oude Diepje te Marum. 25 november 2024.

Prolander (zonder datum). Poster informatieavond. Prolander, Provincie Groningen, Waterschap Noorderzijlvest.

Provincie Groningen (2021). Uitvoeringsprogramma Bos en Hout 2021-2030. Oktober 2021.

Provincie Utrecht (2024). Toetsingskader bescherming van de haas bij flora- en fauna activiteiten in de provincie Utrecht. 10 juni 2024.

Van Uchelen, E. (2021). Bunzing, hermelijn en wezel. Kleine roofdieren. KNNV Uitgeverij. Zeist, 2021.

Internet

www.BIJ12.nl

www.Bijenlandschap.nl

www.clo.nl (geraadpleegd op 15-7-2024)

www.NDFF.nl¹ (geraadpleegd op 15-7-2024)

www.natuurloket.nl

www.soortenbank.nl

www.stichtingkleinemarters.nl

www.waarneming.nl (geraadpleegd op 11-6-2024)

www.zoogdierenatlas.nl

www.zoogdierverseniging.nl (geraadpleegd op 15-7-2024)

¹ In dit rapport worden gegevens gebruikt welke (deels) afkomstig zijn uit de NDFF. Deze mag niet zonder toestemming van BIJ12 worden verstrekt aan derden of op enige andere wijze openbaar gemaakt worden.

Bijlage 1

Regionale ligging onderzoekslocatie

Globale ligging onderzoekslocatie (rood omcirkeld).

(Bron achtergrondkaart: ArcGis online).

Bijlage 2

Natuurwetgeving

In Nederland is de bescherming van soorten sinds 1 januari 2024 geregeld in de Omgevingswet.

De provincie waar de ingreep plaatsvindt is in de meeste gevallen het bevoegd gezag.

De Omgevingswet gaat uit van het 'nee, tenzij'-principe. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn. Van dit verbod kan onder voorwaarden worden afgeweken met een vergunning.

Binnen de Omgevingswet wordt bij ruimtelijke ingrepen onderscheid gemaakt tussen Europees beschermde soorten (artikel 11.37 en 11.46 soorten van het Bal) en nationaal beschermde soorten (artikel 11.54 soorten van het Bal). De lijst Europees beschermde soorten bestaat uit soorten die genoemd zijn in:

- ✂ Habitat Richtlijn bijlage IV onderdeel a
- ✂ Bijlage 2 verdrag van Bern
- ✂ Bijlage 1 verdrag van Bonn

Vogels

Ten aanzien van vogels is in artikel 11.37, eerste lid, van het Bal het volgende opgenomen:

- ✂ Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
- ✂ Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
- ✂ Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te rapen en deze onder zich te hebben.
- ✂ Het is verboden vogels als bedoeld als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn opzettelijk te storen.

Verstoren mag wel indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort. Bovenstaande houdt in dat de nesten van alle inheemse soorten tijdens het broedseizoen zijn beschermd. Voor het verstoren van broedende vogels is een vergunning nodig. Net als onder de Flora- en faunawet en de Wet natuurbescherming, zijn nestplaatsen van een aantal vogelsoorten jaarrond beschermd (mits niet definitief verlaten). Het betreft bijvoorbeeld nesten van boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismus, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespandief en zwarte wouw. Iedere provincie regelt in de omgevingsverordening voor welke soorten de jaarrond beschermde status van toepassing is.

Overige Europees beschermde soorten

Voor overige Europees beschermde soorten (uit bijlage IV, onderdeel a van de Habitatrichtlijn) is artikel 11.47, eerste lid, van het Bal van toepassing. Volgens dit artikel is het verboden Europees beschermde soorten:

- ✂ opzettelijk te doden of te vangen;
- ✂ opzettelijk te verstoren;
- ✂ eieren opzettelijk te vernielen of te rapen;
- ✂ voortplantingsplaatsen of rustplaatsen te beschadigen of te vernielen;
- ✂ planten opzettelijk te plukken, te verzamelen, af te snijden, ontwortelen of te vernielen.

Overige nationaal beschermde soorten

In de Omgevingswet is een lijst met Nationaal Beschermde soorten opgenomen. Hierop is artikel 11.54, eerste lid, van het bal van toepassing. Artikel 11.54 van het Bal houdt in dat het verboden is nationaal beschermde soorten:

- opzettelijk te doden of te vangen;
- voortplantingsplaatsen of rustplaatsen te beschadigen of te vernielen;
- planten opzettelijk te plukken, verzamelen, af te snijden, ontwortelen of te vernielen.

Provincies beslissen zelf voor welke soorten van deze lijst een vrijstelling geldt.

Bijlage 3

tekeningen nieuwe situatie

